



НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 14

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ імені М.П.Драгоманова**



Серія 14

Теорія і методика мистецької освіти

Випуск 3 (8)

КИЇВ – 2006

Затверджено Президією ВАК України як фахове видання з педагогічних наук
(Постанови № 2 – 05/9 від 14.11.2001 р.).

Збірник присвячений актуальним проблемам професійної підготовки вчителів. Висвітлюються сучасні підходи до формування педагогічної майстерності та розвитку творчих якостей студентів, надаються методичні рекомендації в галузі музичного виконавства та естетичного виховання молоді.

Для викладачів і студентів педагогічних навчальних закладів, науковців й практичних працівників галузі мистецької освіти.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8820 від 01.06.2004 р.

Редакційна рада:

В.П.Андрущенко	доктор філософських наук, професор, Академік АПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова (голова Редакційної ради)
А.Т.Авдієвський	Почесний доктор, професор, академік АПН України
В.П.Бех	Доктор філософських наук, професор
О.В.Биковська	кандидат педагогічних наук, професор
В.І.Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г.І.Волинка	доктор філософських наук, професор, академік АПН України (заступник голови Редакційної ради)
А.П.Грищенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України
П.В.Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
І.І.Дробот	доктор історичних наук, професор
М.І.Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л.І.Мацько	доктор філософських наук, професор, академік АПН України
О.Г.Мороз	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
О.С.Падалка	кандидат педагогічних наук, професор
В.М.Синьов	доктор педагогічний наук, професор, академік АПН України
В.К.Сидоренко	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України
М.І.Шкіль	доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України
М.І.Шут	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АПН України

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л.	- доктор філософських наук, професор;
Гуральник Н.П.	- кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар)
Завадська Т.М.	- кандидат педагогічних наук, доцент
Капська А.Й.	- доктор педагогічних наук, професор
Падалка Г.М.	- доктор педагогічних наук, професор
Побережна Г.І.	- доктор мистецтвознавства, професор
Щолокова О.П.	- доктор педагогічних наук, професор (відповідальний редактор)

Рецензенти:

Брилін Б.А.	доктор педагогічних наук, професор
Олексюк О.М.	доктор педагогічних наук, професор

*Схвалено рішенням Вченої ради
НПУ імені М.П.Драгоманова*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ МИСТЕЦТВА

Г.М.ПАДАЛКА ДУХОВНО-ГУМАНІТАРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН І УМОВИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ	3 - 6
О.А.ІВАНЕНКО САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	6 - 8
Н.П.ГУРАЛЬНИК ФУНКЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ В ПАРАДИГМІ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	9 - 15
Т.В.ЩЕРИЦЯ ІНТОНАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ	15 - 19
Т.А.СМИРНОВА ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНИХ ТА ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ДИРИГЕНТА ХОРУ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ)	20 - 23
О.М.ПОЛАТАЙКО ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТВОРУ МИСТЕЦТВА	23 - 27
В.Ф.КРИВОЗУБ РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТА ПІВНІЧНОМУ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)	27 - 31
С.С.ГОРБЕНКО, П.В.ЗАЙКА, З.М.КОРІНЕЦЬ РОЗВИТОК ГУМАНІСТИЧНИХ ПІДВАЛИН МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЕТАПУ ВІДРОДЖЕННЯ (ІІ ПОЛОВИНА ХVІІ – КІНЕЦЬ ХVІІІ СТ.)	31 - 37
О.Є.РЕБРОВА ДУХОВНІ ВИМІРИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН	37 - 41
Т.І.СЕРДЮК ОСВІТНЯ ТА ТЕРАПЕВТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАРУБІЖНІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ НАУЦІ	41 - 44
<u>РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ</u>	
С.В.ОЛІЙНИК ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІМПРОВІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ	45 - 48
К.В.ЗАВАЛКО МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	49 - 53

П.Б.КОСЕНКО СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	53 - 57
О.С.БАЛАШОВА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	57 - 61
Г.М.САВЧУК ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ХОРОМ НА ЗАОЧНОМУ ВІДДІЛІ ІНСТИТУТУ МИСТЕЦТВА	61 - 63
И.В.ШИНТЯПИНА МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКИХ УМЕНИЙ В СИСТЕМЕ ДИРИЖЕРСКО-ХОРОВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ	63 - 67
З.М.КОРІНЕЦЬ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	67 - 76
Б.М.ФЕСЮК МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КОНЦЕРТНОГО ВИСТУПУ	76 - 79
С.Й.ЛІСЕЦЬКИЙ ВИВЧЕННЯ ОПЕРНОЇ ТВОРЧОСТІ ДМИТРА БОРТНЯНСЬКОГО В КУРСІ "УКРАЇНСЬКА МУЗИКА"	79 - 83
Г.Г.ШВЕЦЬ, В.Д.ЩВЕЦЬ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ „ДІАТОНІКА” В КУРСІ „ГАРМОНІЯ”	83 - 88
<u>РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ</u>	
І.Г.БАРАНОВСЬКА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ	89 - 92
В.О.ХОЛОДЕНКО СЕНЗИТИВНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В СТАНОВЛЕННІ ТВОРЧО-АКТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	92 - 95
О.БУРСЬКА ФЕНОМЕНОЛОГІЯ МУЗИЧНОГО ЧАСУ І ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	95 - 98
О.М.ПРЯДКО ОХОРОНА СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ ВОКАЛІСТІВ-ПОЧАТКІВЦІВ (У ПІСЛЯМУТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД)	98 - 101
Е.В.КУЩОВА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ МУЗИЦІ: СПРОБА ЇХ ОСЯГНЕННЯ В НАВЧАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ	101 - 105

В.ГАСНЮК ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ УГОРСЬКИХ ШКІЛ ЗАКАРПАТТЯ	105 - 111
В.В.МУХІНА РИСИ ПІЗНЬОГО РОМАНТИЗМУ ТА НАЦІОНАЛЬНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ У ФОРТЕПАННИХ ТВОРАХ ЯКОВА СТЕПОВОГО	111 - 115
Л.І.СЕМЕНКО ТВОРЧА І ХОРМЕЙСТЕРСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ ДАВИДОВСЬКОГО (ДО 140-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	115 - 121
Н.І.ЛИСІНА ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДВІГА ВАН БЕТХОВЕНА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФОРТЕПАННОГО МИСТЕЦТВА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ	122 - 125
О.ЖИЛЕНКО СТИЛЬОВИЙ НАПРЯМ „НЕОКЛАСИЦИЗМ” В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ХХ СТОЛІТТЯ	125 - 128
О.В.КРИВОНОСОВА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	128 - 134
О.М.СТЕБЛИНА НАТУРФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Д.ВЕЛЛАНСЬКОГО ЯК ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ РОМАНТИЧНОГО СВИТОГЛЯДУ В УКРАЇНІ ТА РОСІЇ ПОЧАТКУ ХІХ СТ.	134 - 137
НАШІ АВТОРИ	138

Проведене дослідження не висвітлює всіх аспектів проблеми художньо-творчої самореалізації підлітків в умовах діяльності ансамблю народної музики. Подальшої уваги дослідників потребують такі напрямки цієї проблеми: педагогічні умови спільної діяльності загальноосвітньої школи та позашкільних закладів освіти з метою залучення школярів до гри в ансамблях народної музики; взаємодія різних видів мистецтва у формуванні художньо-творчої самореалізації підлітків; підготовка студентів музично-педагогічних факультетів до формування художньо-творчої самореалізації учнів початкових класів.

Література:

1. *Державна національна програма „Освіта” („Україна XXI століття”)* – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
2. *Ростовський О.Я.* Педагогіка музичного сприймання: Навчально-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 248 с.

УДК 159.922.73:159.93:37.036

В.О.Холоденко

СЕНЗИТИВНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В СТАНОВЛЕННІ ТВОРЧО-АКТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Стаття посвячена проблемі формування творчески активної личности. Анализ научных исследований позволил выделить и обосновать те особенности младшего школьного возраста, которые являются благоприятными для развития творческой активности и определяют ее характер, а именно: целостность восприятия, способность к сопереживанию, высокая чувствительность к образно-эмоциональным моментам, яркость чувств, готовность сразу же реагировать, близость порога возбудимости, внутренняя подвижность и пластичность нервной системы и т.д.

Ключевые слова: творческая активность, младшие школьники.

Для ефективності будь-якого виховного впливу на учня початкової школи необхідно знати дитину в цілому, її особливості, властивості, якості особистості, її прагнення, мотиви, спонуки, потреби. Отже, глибоке вивчення особливостей молодшого школяра є доцільним, оскільки дає можливість урахувати всі (навіть найменші і приховані) психологічні моменти, що сприяють чи заважають розвитку творчої активності.

Здатність молодшого школяра фіксувати впливи середовища та з готовністю реагувати на них характеризує його нервову систему як високо пластичну. В аналізі й синтезі вражень від зовнішнього світу, утворенні тимчасових зв'язків, у виробленні нових дій і операцій, формуванні динамічних стереотипів збільшується роль другої сигнальної системи [8, 16].

У дитини молодшого шкільного віку існує потреба в усамітненні та самостійній творчості. Потреба у самовираженні, відображенні свого внутрішнього світу та вражень від комунікації з дійсністю, що лежить глибоко в природі дитини, знаходить реалізацію у різних видах творчості. Насамперед в тих, які дають можливість найкраще виразити те, що в певний момент володіє еством дитини. Як правило, в творчості дитини поєднуються різні види художньої діяльності. Їх диференціація відбувається з розвитком школяра, хоча й надалі вони продовжують своє синкретичне взаємопроникнення. В міру дорослішання особистості змінюється й механізм творчого процесу: якщо дитина творить переважно за допомогою фантазії та уяви, що не скуті ніякими рамками та умовностями, то дорослий творить вже на основі накопиченого досвіду, осмислюючи по-новому існуючий матеріал та звершуючи якісний стрибок.

Період дитинства має велике значення у розвитку творчої активності. Адже збереження й розвиток певних психологічних якостей, притаманних дітям молодшого шкільного віку, надає людині можливість творити протягом усього життя. Недарма видатний діяч театрального мистецтва М.Кнебель [4] вважала найважливішими для актора та режисера такі якості, як дитячість, незіпсованість. А.З.Корогодський [5] під час іспитів до театрального інституту намагався з'ясувати внутрішню рухливість як показник творчої активності, близькість порога збудження, здатність до співпереживання, тобто, побачити в абітурієнтах ті риси, що так характерні для молодшого школяра.

Кожна особистість має свій індивідуальний графік розвитку та відкриття власного призначення у житті. З дитинства людина мріє зробити щось таке, чого більше не зможе ніхто, отримати за це визнання та славу. За К.Роджерсом, мета, яку людина свідомо чи несвідомо переслідує, полягає в тому, щоб стати самим собою [12], тобто, відчути, зрозуміти й виявити свою сутність. До цього закликав ще Ф.Ніцше: "Стань тим, що ти є" [7, 392]. Творча активність і є тим самим механізмом, що дозволяє людині повноцінно розкритись та збагатити свої потенціали, зрозуміти, на що вона здатна і чого вона варта. Підтримуючи й розвиваючи творчу активність молодшого школяра, створюючи можливості для самовираження, ми тим самим допомагаємо дитині пізнавати себе, а це дозволяє їй жити й творити в узгодженні з собою.

Здатність дитини до самовираження зумовлена її природними схильностями та здібностями. Коли в дитини з'являється можливість розвивати свої здібності, розширюється простір і для активної творчості. Отже, головною метою сучасної освіти має стати не просто засвоєння школярем знань з ботаніки, географії чи мови, а формування в процесі набуття досвіду діалогічного спілкування та моральної поведінки чуттєвого сприйняття, фантазії, логічного мислення [6, 76-82].

Творчість потребує повної зосередженості духовної та фізичної природи людини. Як відзначав К.Станіславський, "вона захоплює не тільки зір та слух, але й усі п'ять почуттів людини. Вона захоплює, крім того, тіло, думку, розум, волю, почуття, пам'ять, уяву" [9, 388]. Завдяки тому, що у дітей добре розвинені всі органи чуття, безпосередньо отримані враження викликають до життя особливу творчу активність. Для дитячого сприйняття характерні підвищена чутливість до семантики звуку, кольору, людського настрою, почуттів, їх щирість, яскравість. Тобто, цілісне сприймання будь-яких предметів, явищ ще не підпорядковане тим законам, які дозволяють дати детальне роз'яснення, а, отже, перетворити ці предмети в об'єкт аналізу. Здатність спостерігати за собою та всім тим, що оточує дитину за допомогою почуттів є основою її розвитку. Школярі передусім прагнуть спостерігати й імітувати ті заняття людей, зміст яких вони вже спроможні осягнути. Спостереження задіює свідомість і напружує сприйнятливості, сприяючи тим самим досягненням, відкриттям та успіху в творчій діяльності [2, 146]. Чутливість і спостережливість є характерними ознаками творчо-активної особистості.

Для дітей молодшого шкільного віку характерне емоційно-образне освоєння дійсності, яку вони не стільки усвідомлюють, скільки переживають. П.Якобсон вважає, що в молодшого школяра значною мірою зберігається властивість бурхливо реагувати на окремі, захоплюючі його явища. Дитина може кричати, голосно сміятись. Молодшому школяреві притаманні як різко виражений емоційний відгук, так і різкі переходи від одного емоційного стану до полярно іншого. Однак, зважаючи на думку класного колективу, дитина вже починає більш стримано виражати свої почуття, тобто організовувати свою емоційну поведінку. Тепер молодші школярі виражають свої почуття не стільки в моторній, скільки в словесній формі: в їх інтонаціях та міміці з'являються іронія, насмішка, сумнів, тощо. Такий розвиток виразності в учнів зумовлений зростанням розуміння почуттів інших людей та здатності до співпереживання їм. Але діапазон емоційної сприйнятливості та сфери співпереживання дітей цього віку є обмеженим. Через те, що деякі почуття людей дитині нецікаві й недоступні, вона припускається помилок у їх трактуванні, що робить неможливим ні розуміння емоційних станів, ні співпереживання. Поряд з неадекватністю сприйняття окремих емоцій людей молодший школяр виявляє жвавість безпосереднього вияву соціальних і асоціальних почуттів, вразливість, емоційний відгук на все яскраве, велике, різнобарвне. Ці особливості слід враховувати та ефективно використовувати, впроваджуючи методику розвитку творчої активності. Почуття, як мотиви поведінки, посідають в житті молодшого школяра важливе місце. Мотиви дій на основі таких позитивних переживань, як співчуття, схильність, симпатія набувають більш стійкого характеру, стають більш дійовими і реалізуються в більш різноманітних формах. Гра посідає важливе місце в емоційних потягах дитини: вони її дуже люблять. У грі дитина живе не тільки своїми почуттями, а й емоціями персонажа. В молодшого школяра розвиваються також різноманітні естетичні переживання. Враження від віршів, розповідей, театрального спектаклю, пісні, музичної п'єси, що виконані в виразній художній формі, можуть бути глибокими, високоінтенсивними та стійкими. Дитина дофантазовує якісь картинку, втілює свої враження в малюнках, віршах, розповідях, музичних імпровізаціях [11, 87-118].

Отже, цілісність сприйняття, здатність до співпереживання, висока чутливість до образно-емоційних моментів, яскравість почуттів, готовність одразу ж реагувати, близькість

порога збудження, внутрішня рухливість та пластичність нервової системи визначають особливості творчої активності молодших школярів. Більше того, збереження та розвиток цих характерних рис є запорукою успіху активної творчо-пізнавальної діяльності особистості в дорослому віці.

Психологи стверджують, що висока активність притаманна кожній здоровій дитині, бо вона є наслідком природної потреби дитини в нових враженнях та діях. У молодших школярів пізнавальна активність виявляється у формі підвищеної допитливості. Творча активність дітей має переважно експресивний смисл, де творча новизна та якість продукту не мають великої цінності для суспільства. Це, приміром, акторські та музичні імпрровізації, спонтанні малюнки, пластичні рухи тощо. Для творчої активності школяра молодшого шкільного віку характерна недовготривалість. В силу своїх психічних особливостей він потребує негайної розрядки почуттів, що ним володіють. Звідси гострота та напруженість його творчості, швидке згорання творчих процесів, їх стихійність. Перш за все школяра цікавить сам процес створення, а не результат. Він не схильний до споглядання: дитині більше подобається створювати щось самій, що потім можна використати і в грі. Її творчість схематична й символічна.

Як зауважує Е.Еріксон, дітям молодшого шкільного віку притаманні вмільсть, з одного боку, і відчуття неповноцінності – з іншого [10, 352]. Ми вважаємо, що такі відчуття не безпідставні: вони пов'язані з певними труднощами, які не дозволяють молодшому школяреві повною мірою актуалізувати свої творчі потенції та самовиразитись. Серед них можна виділити недостатність засобів технічної реалізації задуманого, обмежений словарний запас та невміння логічно вибудувати свій задум. Творча активність виявляється в умінні знаходити проблеми, формулювати на їх основі завдання, в оволодінні прийомами продукування нестандартних ідей та технікою розв'язання творчих завдань, у здатності сконцентрувати свої духовні, інтелектуальні, фізичні сили на розв'язанні завдань [3, 114]. Творча активність молодшого школяра дозволяє йому в процесі навчання самостійно “винаходити велосипеди”, відкривати уже відкрите людством; дає можливість відчути власну силу: “я сам”, “я можу”, “я перемагаю”. А такі відчуття є дуже корисними, бо спонукають дитину до нових успіхів та творчих досягнень.

Творча активність розвивається як індивідуально, так і в процесі міжособистісних відносин. Внаслідок того, що, розпочинаючи навчання в школі, дитина розширює своє коло спілкування, в неї збільшуються можливості для різноманітних творчих виявів. Рівень творчої активності, її довготривалість, стійкість залежать від узгодженості та оптимального поєднання емоційних та мотиваційних компонентів, від позиції особистості та способів діяльності, що дозволяють їй вирішувати пошуково-пізнавальні завдання. При цьому активність особистості одночасно включає три відношення: до себе, до оточуючих та інших до себе [1, 214].

Досить складним завданням є організація дитячої творчої діяльності. Але, якщо ми будемо враховувати психологічні та фізіологічні особливості, керуватися принципом свободи, а не силування й обов'язковості, зважати на інтереси кожної окремої особистості, то отримаємо шанс на успіх.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок про високу сензитивність молодшого шкільного віку для формування стійких творчо-пізнавальних мотивів, потреб, інтересів та розвитку творчої активності особистості. Психологічні особливості, що притаманні молодшим школярам, такі як яскрава уява, емоційність, образність пізнання, розвиток внутрішнього плану дій, самооцінки, волі, саморегуляції, самоорганізації, пізнавальних інтересів, підвищена вразливість, сприйнятливність, навіюваність, рухливість, готовність одразу ж реагувати, засвоювати продуктивні та непродуктивні способи дій, безпосередність, ненаситна потреба у нових враженнях та їх усвідомлення, висока пластичність нервової системи є благодатним ґрунтом для різноманітних творчих виявів. Необхідні лише сприятливі соціальні та педагогічні умови для розкриття творчого потенціалу, формування творчих якостей та розквіту творчої активності.

Оскільки творчість потребує повної зосередженості духовної і фізичної природи, основною метою освіти має стати розвиток інтелектуальної, емоційної, перцептивної, духовно-моральної, тілесної сфери дитини шляхом створення можливостей для розкриття її творчих потенцій у процесі та за допомогою навчання. І в першу чергу, на нашу думку, школярів необхідно залучити до творчої діяльності у галузі мистецтва. Якщо за рамками сензитивного періоду дитина не відчує радість пізнання, відкриття нового, насолоди від процесу творчості, задоволення від долання перешкод у розв'язанні творчих завдань, не набуде певних вмій та

навичок творчої діяльності, впевненості у своїх здібностях та можливостях, то надалі розвиток її творчої активності вимагатиме набагато більших душевних і фізичних зусиль. Необхідно вчасно і повною мірою використовувати вікові особливості для розвитку дитячих здібностей, адже вони якоюсь мірою тимчасові.

В організації навчального процесу необхідно враховувати такі психофізіологічні особливості молодшого школяра, як швидка втомлюваність, виснажливність, невміння адекватно протистояти перешкодам, нервовим перенавантаженням; уповільненість реакцій у переключенні з однієї діяльності на іншу поряд із високим рівнем збудження та емоційною вразливістю; залежність ефективності діяльності від відсутності обмежень у часі. Будуючи систему педагогічних впливів, спрямовану на розвиток усіх потенціалів особистості, передусім ми повинні піклуватися про те, щоб не завдати шкоди зростаючому організму.

Література

1. *Абульханова-Славская К.А.* Стратегия жизни. – М.: Наука, 1991. – 299 с.
2. *Вайнцивайг П.* Десять заповедей творческой личности. – М.: Прогресс, 1990. – 192 с.
3. *Волощук І.С.* Науково-педагогічні основи формування творчої особистості. – К.: Пед. думка, 1998. – 160 с.
4. *Кнебель М.О.* Вся жизнь / Под ред. Н.А.Крымовой. – М.: Всеросс. театр. общ-во, 1967. – 576 с.
5. *Корогодский З.Я.* Начало: Зап. театр. режиссера и педагога. – СПб.: СПбГУП, 1996. – 431 с.
6. *Мелик-Пашаев А.А.* Об источнике способностей человека к художественному творчеству // Вопросы психологии. – 1998. – №1. – С. 76-82.
7. *Ницше Ф.* Избранные произведения: Пер. с нем. / Сост. К.А.Свасьян. – М.: Просвещение, 1993. – 571 с.
8. *Орієнтований зміст* виховання в національній школі: Метод. рекомендації / Кол. авторів за заг. ред. Є.І.Коваленко. – К.: ІЗМН, 1996. – 136 с.
9. *Станиславский К.С.* Моя жизнь в искусстве. – М.: Искусство, 1980. – 431 с.
10. *Эриксон Э.Г.* Детство и общество: Пер. с англ. / Под ред. А.А.Алексеева. – СПб.: Психол. центр "Ленато": Фонд "Унив. кн.", 1996. – 589 с.
11. *Якобсон П.М.* Эмоциональная жизнь школьника // Психология чувств мотивации. – М.: Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1998. – С.87-118.
12. *Rogers C.* A way of being. – Boston: Houghton Mifflinco, 1980. – 266 p.

УДК 378.637.016:78.071.2

О.П.Бурська

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ МУЗИЧНОГО ЧАСУ І ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Вопрос методики музыкального исполнительства в статье обосновывается с позиций феноменологического познания и музыкально-исполнительского мышления. Обозначены условные уровни модификации музыкального времени, которые помогают студентам раскрыть их креативные возможности.

Ключевые слова: музыкальное исполнительство, музыкальное время, исполнительское мастерство.

Повернення музично-виконавської діяльності від інструментально-рухових технологій до духовних вимірів музики зумовлене усвідомленням її потужного виховного потенціалу, що ґрунтується на співрозмірності смислового простору музичного твору та екзистенціального мікрокосмосу людини.

Статус музики як мистецтва абсолютного вираження екзистенції людини зумовлює здійснення її теоретичного дослідження саме у феноменологічній площині. Феноменологічний метод, який ґрунтується на безпосередньому баченні сутності предмета пізнання, його інтуїтивному розумінні/осягненні в стані «розумового споглядання» (В.Соловйов), передбачає аналіз не самого музичного твору, а тих ментальних станів і образів, які є результатом входження музичної реальності у суб'єктивний простір свідомості. Тут відкриваються можливості для реалізації важливого принципу новітньої педагогіки – призначення освітнього